

GENÇLERDE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

İlksen ORHAN

Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ilksenorhan@munzur.edu.tr, Tunceli/Türkiye, 0000-0003-0249-318X

Özlem DOĞAN YÜKSEKOL

Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, odyuksekol@firat.edu.tr, Elazığ/Türkiye, 0000-0002-1761-1479

Öz

Yapılan bu araştırmanın amacı gençlerin toplumsal cinsiyet algıları ve etkileyen faktörleri belirlemektir. Tanımlayıcı türde olan bu araştırma Türkiye'nin doğusunda bir il merkezinde yaşayan 10-24 yaş aralığında ki toplam 309 genç ile yürütüldü. Veriler, "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği" kullanılarak toplandı. Elde edilen veriler SPSS paket programında; yüzde, standart sapma, frekans, ortalama minimum-maksimum değerler, Ki-kare, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis testleri kullanılarak değerlendirildi. Gençlerin toplumsal cinsiyet algısı puan ortalaması 85.94 ± 11.10 olup, kadınların toplumsal cinsiyet algılarının erkeklere göre daha olumlu olduğu bulundu. Cinsiyet, aile tipi, yaşanılan yer, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve partner varlığı ile toplumsal cinsiyet algısı puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p > 0.005$). Araştırmada ilişki süresi bir yıldan fazla olan gençlerin toplumsal cinsiyet algısının daha olumlu olduğu saptandı ($p < 0.005$).

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Algısı, Adolesan, Genç, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

DETERMINATION OF GENDER PERCEPTIONS OF YOUTH AND AFFECTİNG FACTORS

Abstract

The aim of this research is to determine the gender perceptions of young people and the affecting factors. This study has been carried out to total of 309 young people between the ages of 10-24 living in a city center in eastern Turkey. The data were collected using the 'Descriptive Information Form' and 'Gender Perception Scale'. Evaluated data in SPSS package program; percentage, Standard deviation, frequency, mean minimum-maximum values were analyzed using Chi square, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis tests. The mean gender perception score of the youth was 85.94 ± 11.10 , and it was found that women's gender perceptions were more positive than men. There was no statistically significant difference between gender, family type, place of residence, number of siblings, family income level, education level of parents and presence of partners and gender perception of the youth participating in there search ($p > 0.05$). In the study, it was determined that the gender perception of young people with a relationship period of more than one year was more positive ($p < 0.005$).

Keywords: Gender Perception, Adolescent, Young, Gender Perception Scale

1. GİRİŞ

Toplum, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak için birbiri ile karşılıklı etkileşim içinde olan, belirli bir coğrafik alanda yaşayan ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıdaki insanın oluşturduğu birlikteliği ifade etmektedir. Kişi, bulunduğu toplumun bir üyesi olarak, etkileşim içinde bulunduğu topluma uygun olabilecek cinsel kimlik geliştirmekte ve cinsiyet kalıp yargıları da bu süreçte edinilmektedir (1). İnsanların biyolojik cinsiyeti kadın veya erkek olarak doğuştan sahip olduğu genetik, biyolojik ve fizyolojik özellikleri tanımlarken; toplumsal cinsiyeti ise kadın ve erkek olarak insanlara biçilen rolleri ve kalıpları, kültürün yüklediği anlam ve beklentileri tanımlamaktadır. İnsan icadı olan toplumsal cinsiyet, sonradan öğrenilir ve bu nedenle toplumlar arasında, bir zaman diliminden diğerine farklılıklar gösterebilir (2, 3, 4). Toplumsal cinsiyet kavramının boyutlarından biri olarak değerlendirilen toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğin sosyal ortamlarda kendini ifade etme şekli olarak tanımlanmaktadır. Erkek için uygun bulunan davranışlar erkeksi olarak adlandırılırken, kadın için uygun olduğu düşünülen davranışlar ise kadınsı olarak belirtilmektedir (1, 3).

Kadın ve erkek için toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel ve eşitlikçi roller olarak sınıflandırılabilir. Kadına geleneksel roller içinde biçilen roller daha çok ev gibi özel alanlarla sınırlıyken; erkek ise farklı kamusal alanlarda kendini ifade etmektedir. Evin reisi olma, evin geçiminden sorumlu olma, siyaset, kamuda çalışma ve üretim erkek işi olarak görülürken; eve ve aileye ait alanlar kadın işi olarak görülmüş ve bu görüş birçok toplum tarafından da kabul görmüştür (3, 5). Aynı zamanda erkeğe ait olduğu düşünülen rollerin, ataerkil sistemdeki değerler sebebiyle daha önemli olduğu, kadınların ise daha çok geri planda ve erkeğin rollerinin tamamlayıcısı olduğu düşünülmektedir. 25-60 yaş aralığında Çinli ve Tayvanlı evli bireyler üzerinde yapılan çalışmada erkeklerin kadınlara oranla daha fazla gelenekselci oldukları belirlenmiştir (6). Üniversite dönemindeki bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının değerlendirildiği çalışmalara bakıldığında, erkeklerin geleneksel bakış açısının devam ettiği, kadınların ise daha eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları belirtilmiştir (7, 8, 9, 10, 11, 12). Yükseköğretimdeki bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin araştırıldığı farklı bir çalışmanın sonucun da katılımcıların geleneksel rolleri benimsedikleri ve erkeklerin kızlardan daha fazla geleneksel rollere sahip oldukları saptanmıştır (13).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 10-24 yaş aralığı adolesan ve genç grubu kapsamı nedeni ile “Genç İnsanlar” olarak isimlendirilmektedir (14). Literatürde 18 yaş üstü gençlerle yapılan çalışmalara rastlanmakla birlikte özellikle 18 yaş altı bireylerinde dahil edildiği çalışmalar oldukça sınırlıdır. Toplumsal cinsiyet algısının 10-24 yaş aralığındaki gençler tarafından nasıl bir anlam taşıdığının belirlenmesinin, mevcut kalıp yargıları ve geleneksel bakış açısını değiştirmeyeyönelik müdahale çalışmaları açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, genç insanların toplumsal cinsiyet algısını belirlemek ve toplumsal cinsiyet algısı etkileyen faktörleri belirlemek amaçlanmıştır.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel türdedir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Çalışma Nisan-Kasım 2021 tarihlerinde Tunceli il merkezinde yapıldı.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2021 yılı Tunceli il nüfusuna kayıtlı 10-24 yaş aralığının da toplam 14.301 genç oluşturdu. Araştırmanın örneklem büyüklüğü G*Power 3.1.9.4 paket programında %95 güvenirlikle %5 güven aralığı ve % 30 etki büyüklüğü ile iki uçlu test kullanılarak 250 olarak hesaplanmış ve araştırma 309 katılımcı ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri; Tunceli il merkezinde yaşıyor olmak, 10-24 yaş aralığında olmak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmak olarak belirlendi. Araştırmaya dahil edilmeme kriterleri ise; Tunceli il merkezi dışında yaşıyor olmak, 10-24 yaş aralığının dışında olmak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmamak olarak belirlendi.

Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Veriler, “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ)” ile toplandı. Literatür doğrultusunda (2, 4) araştırmacılar tarafından hazırlanan Tanıtıcı Bilgi Formu; gençlerin sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, aile tipi, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, yaşanılan yer), ebeveynlerinin eğitim düzeylerini ve gençlerin romantik ilişki durumunu içeren toplam 10 sorudan oluşmaktadır. Altınova ve Duyan (2013) tarafından kişilerin toplumsal cinsiyet algısını belirlemek için geliştirilen TCAÖ toplam yirmi beş maddeden oluşmaktadır. Ölçekte, katılımcılardan maddelerde belirtilen düşünceye 1’den (Tamamen Katılmıyorum) 5’e (Tamamen Katılıyorum) kadar cevap vermeleri istenmektedir. Tek alt boyuttan oluşan ölçekte 15 madde (2, 4, 6, 9, 10, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24 ve 25) olumsuz yazılmış olup tersten hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125’tir. Ölçekten alınan yüksek puan olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğunu göstermektedir. TCAÖ geçerlik güvenirlik çalışmasında Cronbach’s Alpha katsayısı 0.872 olarak bulunmuştur (4), Bu araştırmada Cronbach Alpha değeri 0.71 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Eylül-Ekim 2021 tarihleri arasında, Tunceli il merkezinde yaşayan, gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden ve formları eksiksiz olarak yanıtlayan gençler ile Google anket veya yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak, ortalama 5-10 dakikada toplanarak elde edildi.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri Statistical Package for Social Sciences 24.0 (SPSS, Chicago, IL, USA) for Windows package programı kullanılarak yapıldı. Araştırma verilerinin analizleri tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ile Ki-Kare, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis testleri ile yapıldı. Sonuçlar %95’lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce Munzur Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan (E. 10242-2021/5/1) etik onay alındı. Ayrıca çalışmanın yapıldığı ildeki Sağlık Müdürlüğünden yazılı kurum izni, araştırmaya katılmayı kabul eden 18 yaş üstü gençlerden ve 18 yaş altı gençlerin ebeveynlerinden onam alındı. Araştırma Helsinki Deklarasyonu Prensiplerine uygun olarak yapıldı.

3. BULGULAR

Tablo 1. Gençlerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (n=309)

	Kategoriler	n	%
Cinsiyet	Kadın	256	82.8
	Erkek	53	17.2
Aile tipi	Geniş aile	70	22.7
	Çekirdek aile	227	73.5
	Parçalanmış aile	12	3.8
En uzun süre yaşanan yer	Kent	223	72.2
	Kır	86	22.8
Kardeş sayısı	Yok	8	2.6
	1-3	125	40.5
	4-6	113	36.6
	7 ve üzeri	63	20.3
Ailenin ortalama gelir düzeyi	Geliri giderinden az	130	42.1
	Geliri giderine denk	153	49.5
	Geliri giderinden fazla	26	8.4
Annenin eğitim düzeyi	İlkokul ve altı	198	64.1
	Ortaokul	47	15.2
	Lise	42	13.6
	Üniversite ve üzeri	22	7.1
Babanın eğitim düzeyi	İlkokul ve altı	118	38.2
	Ortaokul	83	26.9
	Lise	65	21.0
	Üniversite ve üzeri	43	13.9
İlişki/Partneri olma durumu	Var	86	24.6
	Yok	223	75.4
Partner ile ilişki süresi	≤1	261	84.5
	≥1	48	15.5

n: sayı, %: yüzde

Gençlerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir. Araştırmaya alınan gençlerin yaş ortalaması 19.25 ± 2.54 ’tür. Gençlerin %82.8’i kadın, %73.5’i çekirdek aileye sahiptir. Anne eğitiminin %64.1’i, baba eğitiminin %38.2’si ilkokul ve altıdır. Gençlerin %75.4’ünün yaşadıkları romantik bir ilişkisi bulunmamaktadır. %84.5 katılımcının en uzun romantik ilişki süresi bir yıl ve altıdır.

Tablo 2. Gençlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Algısına İlişkin Görüşleri

Ölçek maddeleri	Cinsiyet	Tamamen katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		Anlamlılık p*
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
1. Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz	Kadın	25	9.8	14	5.5	9	3.5	40	15.6	168	65.6	0.005
	Erkek	7	13.2	4	7.5	2	3.8	19	35.8	21	39.6	
2. Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır	Kadın	176	68.8	63	24.6	10	3.9	4	1.6	3	1.2	0.021
	Erkek	24	45.3	22	41.5	3	5.7	2	3.8	2	3.8	
3. Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir	Kadın	27	10.5	16	6.3	38	14.8	82	32	93	36.3	0.012
	Erkek	6	11.3	9	17	5	9.4	23	43.4	10	18.9	
4. Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	Kadın	174	68	59	23	14	5.5	5	2	4	1.6	0.002
	Erkek	22	41.5	21	39.6	6	11.3	4	7.5	0	0	
5. Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	Kadın	19	7.4	7	2.7	12	4.7	41	16	177	69.1	0.003
	Erkek	7	13.2	5	9.4	4	7.5	15	28.3	22	41.5	
6. Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır	Kadın	200	78.1	50	19.5	5	2	0	0	1	0.4	0.000
	Erkek	29	54.7	18	34	2	3.8	2	3.8	2	3.8	
7. Çalışma hayatı kadının ev	Kadın	27	10.5	23	9	40	15.6	57	22.3	109	42.6	0.001

işlerini aksatmasına neden olmaz	Erkek	4	7.5	15	28.3	6	11.3	15	28.3	13	24.5	
8. Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	Kadın	25	9.8	5	2	38	14.8	62	24.2	126	49.2	0.000
	Erkek	4	7.5	7	13.2	16	30.2	17	32.1	9	17	
9. Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır	Kadın	110	43	71	27.7	34	13.3	16	6.3	25	9.8	0.000
	Erkek	8	15.1	18	34	4	7.5	11	20.8	12	22.6	
10. Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	Kadın	185	72.3	48	18.8	12	4.7	4	1.6	7	2.7	0.000
	Erkek	21	39.6	20	37.7	6	11.3	4	7.5	2	3.8	
11. Kadınlar yönetici olabilir	Kadın	20	7.8	6	2.3	5	2	37	14.5	188	73.4	0.000
	Erkek	6	11.3	3	5.7	6	11.3	15	28.3	23	43.4	
12. Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	Kadın	144	56.3	64	25	36	14.1	9	3.5	3	1.2	0.000
	Erkek	16	30.2	26	49.1	5	9.4	2	3.8	4	7.5	
13. Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur	Kadın	25	9.8	26	10.2	57	22.3	69	27	79	30.9	0.025
	Erkek	7	13.2	7	13.2	21	39.6	10	18.9	8	15.1	
14. Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır	Kadın	21	8.2	7	2.7	11	4.3	43	16.8	174	68	0.001
	Erkek	7	13.2	3	5.7	4	7.5	19	35.8	20	37.7	
15. Kocasız kadın sahipsiz eve benzer	Kadın	187	73	41	16	11	4.3	11	4.3	6	2.3	0.001
	Erkek	23	43.4	18	34	5	9.4	4	7.5	3	5.7	
16. Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	Kadın	167	65.2	61	23.8	14	5.5	6	2.3	8	3.1	0.000
	Erkek	22	41.5	21	39.6	2	3.8	7	13.2	1	1.9	
17. Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	Kadın	196	76.6	42	16.4	9	3.5	3	1.2	6	2.3	0.000
	Erkek	23	43.4	25	47.2	2	3.8	2	3.8	1	1.9	
18. Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	Kadın	176	68.8	51	19.9	17	6.6	7	2.7	5	2	0.000
	Erkek	18	34	21	39.6	6	11.3	7	13.2	1	1.9	
19. Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır	Kadın	199	77.7	41	16	9	3.5	2	0.8	5	2	0.000
	Erkek	23	43.4	24	45.3	4	7.5	1	1.9	1	1.9	
20. Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	Kadın	187	73	47	18.4	10	3.9	4	1.6	8	3.1	0.000
	Erkek	18	34	19	35.8	8	15.1	6	11.3	2	3.8	
21. Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır	Kadın	202	78.9	38	14.8	11	4.3	2	0.8	3	1.2	0.000
	Erkek	18	34	22	41.5	9	17	3	5.7	1	1.9	
22. Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	Kadın	18	7	10	3.9	10	3.9	30	11.7	188	73.4	0.012
	Erkek	7	13.2	5	9.4	3	5.7	12	22.6	26	49.1	
23. Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	Kadın	21	8.2	18	7	19	7.4	48	18.8	150	58.6	0.000
	Erkek	11	20.8	8	15.1	6	11.3	14	26.4	14	26.4	
24. Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır	Kadın	122	47.7	56	21.9	41	16	22	8.6	15	5.9	0.092
	Erkek	26	49.1	18	34	4	7.5	5	9.4	0	0	
25. Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	Kadın	189	73.8	46	18	10	3.9	7	2.7	4	1.6	0.000
	Erkek	22	41.5	18	34	3	5.7	8	15.1	2	3.8	

*Ki-kare testi

Tablo 2’ de gençlerin TCAÖ maddelerine verdikleri yanıtların cinsiyete göre dağılımları bulunmaktadır. Gençlerin kadının iş ve çalışma yaşamına ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde kadınların iş yaşamı konusunda, daha eşitlikçi bir bakış açısına sahip olduğu görülmekle birlikte genç erkeklerde de kadının iş yaşamındaki durumuna olumlu bakış açısının yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin, “Kadınlar yönetici olabilir” ifadesine kadınların toplamda %87.9’u katılırken genç erkeklerde de bu oran %71.7’dir. Aynı şekilde, kadınların siyasette başarılı olabileceği düşüncesine kadınların büyük çoğunluğu (%85.1) olumlu yanıt verirken erkeklerde bu oran %69.8’dir. Gençlerin “Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır” ifadesine ilişkin olarak verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde ise kadınların %91’inin bu görüşe katılmadığı, erkeklerin ise %81.1’inin katılmadığı görülmektedir.

Gençlerin aile yaşantısı ile ilgili ölçek maddelerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, “Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir” ifadesine genç kadın (%88.7) ve erkeklerin (%73.6) büyük çoğunluğunun katılmadığı görülmektedir. Benzer şekilde, erkeklerin de ev işlerini (çamaşır, bulaşık vs.) yapması ile ilgili soruya kadınların toplamda %84.8’i katıldığını belirtirken erkeklerde bu oran %73.5’dir. Örneğin, erkeğin her zaman evin reisi olması sorusuna kadınların neredeyse tamamı (%91.4) katılmadığını belirtirken genç erkeklerde bu oran %69.8 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. Gençlere Ait Özelliklerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ile Karşılaştırılması

	Kategoriler	TCAÖ Ort±SS	İstatistiksel Analiz
Cinsiyet	Kadın	86.22±10.29	U=6353.000
	Erkek	84.58±14.44	p=0.466
Aile tipi	Geniş aile	86.21±12.60	
	Çekirdek aile	85.85±10.66	$\chi^2=0.038$
	Parçalanmış aile	86.03±10.88	p=0.981
En uzun süre yaşanılan yer	Kent	85.91±11.16	U=9364.500
	Kır	86.01±11.01	p=0.749
Kardeş sayısı	Yok	84.25±5.94	
	1-3	85.05±9.58	
	4-6	85.94±12.73	$\chi^2=1.151$
	7 ve üzeri	87.90±11.23	p=0.765
Ailenin ortalama gelir düzeyi	Geliri giderinden az	86.80±11.69	
	Geliri giderine denk	85.11±10.80	$\chi^2=0.933$
	Geliri giderinden fazla	86.50±9.79	p=0.627
Annenin eğitim düzeyi	İlkokul ve altı	86.34±11.13	
	Ortaokul	84.44±9.31	
	Lise	84.00±12.58	$\chi^2=2.211$
	Üniversite ve üzeri	89.22±11.04	p=0.530
Babanın eğitim düzeyi	İlkokul ve altı	86.12±11.20	
	Ortaokul	84.71±10.70	
	Lise	85.81±11.38	$\chi^2=1.676$
	Üniversite ve üzeri	88.00±11.22	p=0.642
İlişki Durumu/Partner olma durumu	Var	86.10±11.40	U=8291.000
	Yok	85.43±10.17	p=0.404
Partner ile ilişki süresi	≤1	85.39±11.06	U=5445.000
	≥1	88.93±10.97	p=0.040

X ± SS: ortalama±standard sapma U: Mann Whitney-U testi; χ^2 : Kruskal Wallis testi

Gençlerin tanıtıcı özelliklerine göre TCAÖ puan ortalamalarının dağılımı Tablo 3’de verilmiştir. Cinsiyet, yaşanılan bölge, anne-baba eğitim düzeyi, aile tipi, gelir düzeyi ile TCAÖ arasında anlamlılık bulunmamıştır. En uzun romantik ilişki süresi bir yıl ve altı olanların TCAÖ puan ortalaması 85.39±11.06, bir yıldan fazla olanların puan ortalaması 88.93±10.97 olup aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlıdır (p<0.05).

Tablo 4. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Puan Ortalaması

Ölçek	Ölçeğin alt ve üst değerleri Min.-Mak. puan	Ölçekten alınan alt ve üst değer Min.-Mak. puan	Puan Ortalamaları X±SS
TCAÖ	25-125	41-124	85.94±11.10

X ± SS: ortalama±standard sapma, Min: Minimum değer, Max: Maximum değer

Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği puan ortalamaları Tablo 4’de verilmiştir. Ölçek puan ortalaması 85.94±11.10’dur. Gençlerin ölçekten aldıkları en düşük puan 26, en yüksek puan 109’dur.

4. TARTIŞMA

Geçişten günümüze kadınlar, hane içi veya dışında çalışma hayatının bir parçası olmuştur. Günümüzde “çalışma hayatı” ifadesiyle vurgulanmak istenen, gelir getiren faaliyetler olarak nitelendirilmektedir ve bu alanda erkekler kadına göre daha avantajlıdır. Ülkemizin de içinde olduğu çoğu toplumda erkeğin, iş hayatında baskın olması kadının, karar alma süreçlerinde geride kalmasına neden olmaktadır (15).

Araştırmada, “Kadınlar yönetici olabilir” ifadesine genç kadın (%87.9) ve erkeklerin (%71.7) büyük çoğunluğunun katıldığı saptanmıştır. Aynı şekilde, kadınların siyasette de başarılı olabilecekleri düşüncesine kadınların çoğunluğu (%85.1) katıldığını belirtirken erkeklerin %69.8’i bu fikri desteklemektedir. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada kadınların yönetici olabilecekleri düşüncesine kadınların %77.2’si kesinlikle katıldığını ifade ederken erkeklerin bu düşünceye katılma oranları %41’dir. Kadınların siyasette de başarılı olabilecekleri düşüncesine üniversite öğrencisi kadınların %63.4’si kesinlikle katıldığını belirtirken erkeklerin %41.2’si bu düşünceyi desteklemektedir (2). Araştırma bulgusunun genç kadınların, genç erkeklere göre daha eşitlikçi bir anlayışı benimsediği sonucuyla literatür ile paralellik göstermekte erkeklerde de kadının iş yaşamındaki durumuna olumlu bakış açısının yüksek olması ile literatürden farklılık gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada elde edilen diğer bulgu genç kadınların neredeyse 1/3’ü; genç erkeklerin ise yaklaşık %50’sinin kadınların erkekler tarafından korunması gerektiği fikrinde kararsız olduklarını veya katıldıklarını ifade etmeleridir. Toplumumuzda geçmişten günümüze gelen ve kadının naif, fiziksel yönden dayanıksız ve güç-rekabet gerektiren işlevlerden kaçınması gerektiği düşüncesi yer almaktadır. Bu nedenle kadın erkeğe nazaran zayıf ve erkeğe bağımlı olarak algılanmaktadır. Bu kalıp yargılardan nedeniyle kadın, eğitim olanakları, sosyal yaşantı ve çalışma yaşantısında istenilen konuma gelememektedir. Araştırma bulgularında kadınların erkekler tarafından korunması gerektiği fikrine katılma oranının yüksek olmasının yaşanan bölgenin toplumsal ve kültürel faktörlerine bağlı olabileceği düşünülmektedir (16).

Bu bulgulara ek olarak, erkeklerin (%69.8) ve kadınların (%91.4) büyük çoğunluğun evin reisinin erkek olması gerektiğini düşünmediği; ayrıca erkeklerin %75.5’inin ve kadınların %91.8’inin ailedeki önemli kararları erkeklerin vermesi gerektiği fikrine katılmadığı saptanmıştır. Yapılan farklı bir araştırmada bu araştırmadaki değişkene benzer bir değişken olan “erkeğin kadından üstün olduğu ve evde erkeğin sözünün geçtiği” düşüncesine erkeklerin %35’i ve kadınların %18’i katıldığını belirtmişlerdir (17). Bu sonuç katılımcıların bireysel düşünce farklılıklarından kaynaklanmış olabilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p>0.05$), kadınların toplumsal cinsiyet algılarının erkeklere nazaran olumlu olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 3). Benzer olarak, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur (18).

Araştırmaya katılan gençlerin kardeş sayıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmamakla birlikte, kardeş sayısı arttıkça gençlerin toplumsal cinsiyet algılarının yükseldiği belirlenmiştir (Tablo 3). Araştırma bulgusundan farklı olarak Ergin ve arkadaşlarının, tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada kardeşi olanların toplumsal cinsiyet rollerine ait tutumları daha gelenekçi olarak saptanmıştır (19). Bu farklılık katılımcıların kültürel değerlerinden kaynaklanmış olabilir.

Kadın ve erkeğe yönelik toplumda var olan gelenekselci rolleri eşitlikçi bir yaklaşıma dönüştürmeyi sağlayacak olan eğitim anlayışı tüm bireylere, örgün ve yaygın eğitim ile kazandırılmalıdır (20). Ülkelerin gelişimi açısından son derece önemli olan kadının, toplumda rol ve statüsünün doğru yerde olması bilinçli ve nitelikli bir eğitim sürecinden geçmektedir (21). Yapılan bu araştırmada, ebeveynlerin eğitim düzeyine ile gençlerin toplumsal cinsiyet algısının farklılaştığı, anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça gençlerin toplumsal cinsiyet algısının arttığı bulunmuştur (Tablo 3). Yapılan farklı çalışmalarda, annenin öğrenim durumuna göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısının değiştiği, ebeveynlerin öğrenim durumu yükseldikçe toplumsal cinsiyet algısının arttığı saptanmıştır (7, 18, 19, 22). Benzer olarak 350 üniversite öğrencisi ile yapılan bir çalışmada annesi üniversite mezunu olanların yaşanan çağa uygun kadın-erkek anlayışını benimsediği

saptanmıştır (23). Bu durum, eğitimin bireylerin çağdaş düşünceleri benimsemesi ile açıklanabilir. Analizler sonucunda gençlerin partnerlerinin olma durumları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında istatistiksel açıdan bir fark olmadığı (>0.05), fakat ilişki süresi ile toplumsal cinsiyet algıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (<0.05) (Tablo 3). Ayrıca partneri olan ve ilişki süresi bir yıl ve üzeri olan gençlerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan gençlerin TCAÖ'den aldığı puan ortalaması 85.94 ± 11.10 olarak belirlenmiştir (Tablo 4). TCAÖ'den en düşük 25, en yüksek 125 puan alınabilmektedir. Bu sonuca göre araştırmaya katılan gençlerin toplumsal cinsiyet algısının ortalamasının üzerinde olduğu ve toplumsal cinsiyet algılarının olumlu olduğu söylenebilir. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerinin toplumsal cinsiyet algısına etkisini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı puan ortalaması 92.45 ± 15.63 olarak bulunmuştur (2). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan farklı bir çalışmada ise TCAÖ puan ortalaması 91.36 ± 16.83 olarak saptanmıştır (18). Araştırma bulgusu literatür ile uyumludur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde genç kadınların, genç erkeklere kıyasla toplumsal cinsiyet algılarının daha olumlu olduğu görülmekle birlikte genç erkeklerde de kadının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açısının olumlu olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar doğrultusunda farklı düzeylerdeki eğitim müfredatlarında toplumsal cinsiyet derslerine yer verilmesi, örneklem sayısının daha fazla olduğu ve toplumun tamamını kapsayacak şekilde farklı yaş gruplarının kıyaslandığı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Pekel, E. (2019). "Toplumsal Cinsiyet Roller ve Kadının Çalışma Hayatındaki Konumu". *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 30-39.
2. Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D.M., Demirgürz, G. (2017). "Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi". *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46-63.
3. Dökmen, Z.Y. (2012). "Toplumsal Cinsiyet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar". Remzi Kitabevi.İstanbul, 30-55.
4. Altınova, H.H., Duyan, V. (2013). "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması". *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 24(2), 9-22.
5. Kaypak, Ş. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak". *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 344-357.
6. Tu, S. H., & Chang, Y. H. (2000). "Women's and men's gender role attitudes in coastal China and Taiwan". In *East Asian Labor Markets Conference, Seoul, Korea*. Retrieved from <http://survey.sinica.edu.tw/pdf/osr-asr200206.pdf>. 1-28
7. Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö. ve Ünal, S. (2014). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri". *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
8. Frieze, H.I., Ferligoj, A., Kogovsek, I., Horvat, J., Sarlija, N. (2003). "Gender Role Attitudes in University Students in the USA, Slovenia and Croatia". *Psychology of Women Quarterly*, 27, 256-261.
9. Kabasakal, Z., Girli, A. (2012). "Üniversite Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddet Hakkındaki Görüşlerinin, Deneyimlerinin Bazı Değişkenler ve Yaşam Doyumu ile İlişkisi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 105-123.
10. Öngen, B., Aytaç, S. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi". *Sosyoloji Konferansları*, 48(2), 1-18.
11. Çelik, A.S., Pasinlioğlu, T., Tan, G., Koyuncu, H. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi". *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 181-186.
12. Zhang, N. (2006). "Gender Role Egalitarian Attitudes Among Chinese College Students". *Sex Roles*, 55(8), 545-553.
13. Yılmaz, D.V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., Eroğlu, K. (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.

14. Dünya Sağlık Örgütü. “Promoting the health of young people in Custody”. 7. [http://www.euro.who.int/document/e81703.pdf].
15. Selçuk Ü., Tuzlukaya E.Ş. (2013). “Çalışma Yaşamı ve Kadın”. Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları, ed., Gültekin L., Güneş G., Ertung C., Şimşek A., Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 4-17.
16. Saraç S (2013). “Çalışma Yaşamı ve Kadın”. Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları, ed., Gültekin L., Güneş G., Ertung C., Şimşek A., Atılım Üniversitesi Yayınları, Ankara, 27-34.
17. Ersoy, E. (2009). “Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği)”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 209-230.
18. Özpulat, F. (2017). “Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki”. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi-BÜSBİD*, 2(2), 151-161.
19. Ergin, A., Bekar, T., Aydemir, A.G. (2019). “Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler”. *Fırat Tıp Dergisi*, 24(3), 122-128.
20. Günay, G., Bener, Ö. (2011). “Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri”. *TSA*, 15(3), 157-171.
21. Özaydınlık, K. (2014). “Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33),93-112.
22. Cetinkaya, S.K. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi”. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 1(2), 21-43.
23. Pınar, G., Taşkın, L., Eroğlu, K. (2008). “Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları”. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.